

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Навчально-науковий інститут заочної і дистанційної освіти
Кафедра менеджменту, публічного управління та адміністрування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Удосконалення менеджменту аграрних підприємств на основі диверсифікації

Виконав:

здобувач освітнього ступеня
«магістр», освітньо-професійної програми
073 «Менеджмент»,
заочної форми навчання
СЕРГЄЄВА Юлія Сергіївна

Керівник:

К. е. н., доцент ЧОРНОБАЙ Лариса
Михайлівна

Оцінка захисту:

Національна шкала

Кількість балів: _____

Шкала ECTS _____

«_____» _____ 2025 р.

Допускається до захисту:

„_____” _____ 2025 р.

Гарант освітньо-професійної програми «Менеджмент»
Спеціальності 073 «Менеджмент»

_____ ПОКОТИЛЬСЬКА Наталія Володимирівна

м. Кам'янець-Подільський

2025

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади управління диверсифікаційними стратегіями бізнесу	7
1.1. Оптимізація управлінських рішень для аграрного сектору в умовах мінливих зовнішніх факторів.....	7
1.2. Поняття диверсифікації як об'єкта та процесу управління.....	23
1.3. Сучасні аспекти удосконалення управління підприємств на основі диверсифікації	34
Висновки до розділу 1.....	39
Розділ 2. Аналіз впливу диверсифікації на функціонування підприємства.....	41
2.1. Сучасні напрями диверсифікації діяльності підприємства.....	41
2.2. Дослідження векторів діяльності підприємства.....	47
2.3. Реалізація диверсифікаційних стратегій в аграрному секторі.....	57
Висновки до розділу 2.....	65
Розділ 3. Оптимізація менеджменту аграрних підприємств на основі диверсифікації	67
3.1. Організаційно-технічні чинники підвищення ефективності диверсифікації аграрних підприємств	67
3.2. Механізми мотивації диверсифікації у регіональному аграрному секторі	76
3.3. Маркетингові механізми запровадження диверсифікації в діяльності аграрних підприємств.....	90
Висновки до розділу 3.....	100
Висновки.....	102
Список використаних джерел.....	105

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні умови господарювання, зумовлені геополітичними потрясіннями, технологічними трансформаціями та екологічними викликами, вимагають від аграрних підприємств гнучкості та інноваційних підходів до управління. Воєнна агресія росії, яка спричинила структурні зрушення в економіці України, підкреслила необхідність переосмислення традиційних моделей розвитку. Зокрема, залежність від моногалузевої діяльності чи єдиного ринку збуту значно підвищує вразливість бізнесу в умовах нестабільності. Диверсифікація виступає ключовим механізмом зменшення ризиків, пов'язаних із коливаннями попиту, змінами законодавчої бази та обмеженням ресурсних потоків. Вона не лише забезпечує стабільність доходів за рахунок розподілу активів між різними сегментами, але й відкриває доступ до нових технологій, ринків та клієнтських аудиторій, що є критичним для виживання підприємств у період криз.

Диверсифікація дозволяє аграрним підприємствам оптимізувати використання земельних і біологічних ресурсів, знижувати енергетичну залежність і одночасно сприяти соціально-економічному розвитку сільських територій через створення додаткових робочих місць. Проте її успішна імплементація вимагає комплексного підходу: від ідентифікації ризиків і розробки адаптивних стратегій до інтеграції маркетингових механізмів та інституційної підтримки.

Теоретико-методологічні аспекти диверсифікації діяльності підприємств заклали такі відомі вітчизняні вчені: А. Гальчинський, В. Герасимчук, В. Дереза, Т. Зінчук, О. Зоренко, М. Корінько, Г. Немченко, В. Обеременчук, В. Покропивний, С. Попова, А. Чухно, О. Шарко, О. Цогла.

Необхідність подальшого наукового аналізу обумовлена також дефіцитом практичних інструментів для оцінки ефективності диверсифікаційних стратегій у контексті забезпечення продовольчої безпеки та сталого розвитку агросектору.

Метою дослідження є обґрунтування і систематизація теоретико-методичних підходів та розробка практичних механізмів для ефективної диверсифікації діяльності аграрних підприємств у контексті сучасних викликів.

Для досягнення поставленої мети визначено такі *завдання*:

- дослідити шляхи оптимізації управлінських рішень для аграрного сектору в умовах мінливих зовнішніх факторів;
- розкрити сутність диверсифікації як об'єкта та процесу управління;
- вивчити сучасні аспекти удосконалення управління підприємств на основі диверсифікації;
- розкрити сучасні напрями диверсифікації діяльності підприємства;
- дослідити вектори діяльності підприємства;
- дослідити реалізацію диверсифікаційних стратегій в аграрному секторі;
- розкрити організаційно-технічні чинники підвищення ефективності диверсифікації аграрних підприємств;
- оцінити механізми мотивації диверсифікації у регіональному аграрному секторі;
- розробити маркетингові механізми запровадження диверсифікації в діяльності аграрних підприємств.

Наукові завдання охоплюють комплексний аналіз стратегічного управління в умовах зовнішніх ризиків, зокрема визначення ключових напрямів диверсифікації, пов'язаних із біоекономікою та замкненими виробничими циклами. Важливим аспектом є уточнення критеріїв ESG-зрілості для аграрних підприємств, що дозволяє оцінювати їхню екологічну та соціальну відповідальність. Окрема увага приділена аналізу тенденцій розвитку диверсифікаційних процесів, зокрема впровадження ІТ-рішень (наприклад, precision farming) та розширення ринкових ніш через агротуризм або переробку вторинної сировини.

Прикладний вектор дослідження включає розробку інструментарію для оптимізації логістичних маршрутів з використанням GIS-технологій, створення маркетингових стратегій для різних ринкових сегментів та оцінку фінансової доцільності диверсифікаційних ініціатив. На основі кейсу ТОВ «Данута» проаналізовано ефективність впровадження модульних стратегій, зокрема інтеграцію виробництва екологічної продукції зі складськими логістичними послугами. Це дозволило виокремити ключові фактори успіху: адаптацію до змін

попиту, використання IoT-сенсорів для моніторингу якості сировини та формування бренду, орієнтованого на цінності сталого розвитку.

Об'єктом дослідження є процеси удосконалення менеджменту аграрних підприємств на основі диверсифікації.

Предметом дослідження є сукупність науково-методологічних основ та управлінсько-господарських аспектів удосконалення стратегій диверсифікації у менеджменті аграрного бізнесу.

Методи дослідження. Теоретико-методичною основою дослідження є системний підхід до вивчення фундаментальних положень економічної теорії.

Для вирішення поставлених завдань використано такі загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження: *аналізу і синтезу; наукової абстракції, індукції та дедукції* (для систематизації та узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду розвитку організованого ринку сільськогосподарської продукції); *абстрактно-логічний, діалектичний* (у процесі збору, систематизації й обробки аналітичної інформації для проведення досліджень, а також теоретичних узагальнень та формулювання висновків); *монографічний* (для поглибленого дослідження оптимізації управління підприємством на основі диверсифікації); *порівняння* (для аналізу масиву статистичних даних, необхідних для оцінки стану, динаміки та порівняння показників об'єкта дослідження); *статистико-економічний* (для моніторингу сучасного стану та встановлення тенденцій розвитку ринку сільськогосподарської продукції); *табличний і графічний прийоми* (для наочної інтерпретації отриманих результатів дослідження).

Інформаційною базою дослідження були законодавчі та нормативно-правові акти України, аналітичні огляди і звітні дані Державної служби статистики України, дані звітності ТОВ «Данута», наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблематики дослідження, результати особистих досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів:

- розроблено напрями диверсифікації діяльності аграрних підприємств.
- визначено цифрові маркетингові інструменти просування діяльності

аграрних підприємств.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження полягають у розробці практичних рекомендацій щодо обґрунтування напрямів удосконалення управління підприємством на основі диверсифікації.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи.

Сергеєва Ю.С. Диверсифікація аграрних підприємств / Ю.С. Сергеєва // Збірник наукових праць II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції науковців та здобувачів вищої освіти « Сучасні виклики та перспективи розвитку економіки, підприємництва, торгівлі» 30 квітня 2025 р. Кам'янець-Подільський. – 2025. – С.158-162.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Текстова частина (без бібліографії і додатків) викладена на 105 сторінках комп'ютерного тексту і містить 9 рисунків, 10 таблиць. Список використаної літератури включає 60 найменувань.

ВИСНОВКИ

Дослідження виявило, що диверсифікація в аграрному секторі трансформується з тактичного інструменту кризового менеджменту у складну систему стратегічного планування. Дослідження можливостей оптимізації менеджменту аграрних підприємств на основі диверсифікації дозволяють зробити наступні висновки:

1. Сучасні умови господарювання, зумовлені геополітичними потрясіннями, технологічними трансформаціями та екологічними викликами, вимагають від аграрних підприємств гнучкості та інноваційних підходів до управління. Диверсифікація виступає ключовим механізмом зменшення ризиків, пов'язаних із коливаннями попиту, змінами законодавчої бази та обмеженням ресурсних потоків. Вона не лише забезпечує стабільність доходів за рахунок розподілу активів між різними сегментами, але й відкриває доступ до нових технологій, ринків та клієнтських аудиторій, що є критичним для виживання підприємств у період криз.
2. Стратегічний менеджмент на основі диверсифікації дозволяє підприємствам провести комплексну оцінку поточного стану, сформуванати довгострокові програми дій, організувати їх практичне впровадження та оцінити результативність застосованих управлінських підходів. Цей механізм забезпечує як економічні переваги, так і негрошові ефекти для організації.
3. Тракткування диверсифікації демонструє значну різноманітність підходів: від загальних управлінських концепцій до окремих аспектів маркетингової політики. Подібний підхід передбачає тотальну трансформацію бізнес-моделі лише у випадках, коли підприємство втрачає можливість функціонування у попередньому форматі. Така інтерпретація суттєво звужує поняття, обмежуючи його застосування виключно кризовими ситуаціями, що потребують негайного виходу на нові ринкові сегменти.

4. Стратегічна диверсифікація організації передбачає експансію в нові сфери господарювання, що не мають прямої кореляції з основним профілем діяльності. Такий підхід реалізується через інструменти корпоративних поглинань або створення дочірніх структур у перспективних галузях, що дозволяє формувати полісегментну бізнес-модель. Трансформація корпоративної ідентичності відіграє ключову роль у завоюванні нових ринкових ніш, де ребрендинг або розробка спеціалізованих суббрендів стають механізмом адаптації до специфіки цільових аудиторій.
5. Розширення напрямків діяльності та розвиток малих і середніх агробізнесів ґрунтуються на конкурентних ринкових механізмах, які формують умови для виробничо-збутової взаємодії. Сучасні виклики глобалізації вимагають від галузі впровадження новітніх продуктів, наявності кваліфікованих кадрів та оптимізації державного регулювання для задоволення суспільних потреб. Більшість аграрних суб'єктів демонструють відсутність системного підходу до розширення напрямів діяльності. Це обумовлено слабкою інтеграцією в ринкові процеси, що робить такі ініціативи частково неусвідомленими та малоефективними для господарств.
6. Забезпечення продовольчої безпеки України потребує системної диверсифікації аграрних підприємств у сучасних умовах розвитку галузі, попри об'єктивні труднощі цього процесу. Оптимізація галузевої структури сільськогосподарського виробництва не може бути досягнута за короткостроковий період – мінімальний горизонт трансформацій становить 10–20 років через глибинні наслідки минулих десятиліть. Аналіз диверсифікаційних тенденцій, інституційного середовища та макроекономічних умов в Україні дозволяє констатувати: дестабілізація на макрорівні зумовила необхідність розробки кризових антикризових механізмів на регіональному рівні.
7. Високий рівень ризикованості аграрного бізнесу, посилення конкурентної боротьби на продовольчому ринку та пошук нових шляхів отримання доходів стимулюють необхідність диверсифікації в сільському

господарстві. Активізація процесів диверсифікації відкриває перспективи для створення альтернативних підходів до інтеграції галузей і видів діяльності, зменшення бізнес-ризиків, ефективнішого й сталого використання виробничих ресурсів, а також виробництва продукції, яка має попит на міжнародних ринках.

8. Однією з основних складнощів, що наразі стоять перед агровиробниками, є питання максимізації доданої вартості та посилення конкурентоспроможності аграрного бізнесу. Продукція сировинного характеру має значно нижчий потенціал створення доданої вартості порівняно з кінцевими продовольчими товарами.
9. Основними напрямками диверсифікації діяльності для аграрних підприємств може бути перехід на виробництво екологічно-чистої продукції або рідкісної продукції сільського господарства: квітникарство, декоративне та репродуктивне садівництво, розведення декоративних видів тварин та птахів, вирощування лікарських трав, виготовлення спецій, агротуризм та інше. Таким чином господарства, забезпечуючи товарне виробництво, мають змогу підкорити нові або неосвоєні ніші ринку.
10. Цифровий маркетинг у аграрній сфері передбачає використання онлайн-інструментів для залучення клієнтів через органічний та платний трафік. Це дозволяє агропідприємствам ефективно просувати продукцію на платформах на кшталт Google, Facebook чи Instagram. Використання цифрових інструментів стає обов'язковим для агропідприємств, які прагнуть розширити ринкову присутність. Інтеграція онлайн-стратегій у диверсифікаційні плани дозволяє не лише збільшити продажі, але й створити конкурентні переваги на тлі глобалізації ринків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьєва О., Леонов О., Леонова Т. Маркетинговий стратегічний аналіз агропромислової галузі України у воєнний час. / Афанасьєва О., Леонов О., Леонова Т. // Mechanism of an economic regulation. – 2023. – (2 (100)) – С.23-28.
2. Бардась А. В., Бойченко М. В., Дудник А. В. Менеджмент : навч. посіб. – Дніпропетровськ : Національний гірничий університет. 2012. – 381 с.
3. Бєсєдін М. О., Нагаєв В. М. Основи менеджменту: оцінно-ситуаційний підхід (модульний варіант) : підручник. Київ : ЦНЛ. 2005. – 496 с.
4. Брітченко І.Г., Князєвич А.О. Контролінг: навч. посіб. Рівне: Волинські оберіги. 2015. – 280 с.
5. Брінь П.В., Переходова Л.О. Диверсифікація господарської діяльності підприємств./ П.В Брінь, Л.О Переходова //Вісник НТО "ХПІ". Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – 2013. – 69 (1042). – С.172-175.
6. Бланк І. О., Гуляєва Н. М. Інвестиційний менеджмент: підручник. Київ, 2003. – 375 с.
7. Болтянська Л.О. Економіка підприємства: навч. посіб. Херсон. 2015. – 668 с.
8. Василенко В.О., Шостка І.І., Клейменов О.М. Ситуаційний менеджмент: Навчальний посібник. Видання 3-ге, виправлене та доповнене. К.: Центр навчальної літератури 2015. – 372 с.
9. Величко О. П. Логістичне управління і біологічні потоки в агробізнесі Ефективна економіка. –2011. – №45 – С.172-175.
- 10.Вініченко І.І., Городко М.В. Логістичний підхід в управлінні сільськогосподарськими підприємствами. Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 24. – С. 11-15.
- 11.Гірняк О.М., Лазновський П.П. Менеджмент: підручник для студентів вищих закладів освіти. Львів: «Мангнолія 2006». 2008. – 352 с.
- 12.Гріфін Р. Основи менеджменту: Підручник / Наук. ред. В. Ящура, Д. Олесневич. Львів: Бак. 2001. – 624 с.

13. Дацій О.І. Теорія економічного аналізу : навч. посіб. Дн: Біла К. О. 2014. – 235 с.
14. Дацій О. І., Азізов С. П. Методичні підходи до ефективності управління процесами реалізації на промислових підприємствах. Ефективна економіка. – 2019. – №5. С.23-28
15. Дем'яненко С.І. Менеджмент аграрних підприємств: Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2005. – 347 с.
16. Дяченко Т. О. Основи менеджменту : навч. посіб. Київ : Кондор.2010. – 176 с.
17. Забуранна Л. В., Кулік А.В. Управління логістичною системою підприємства Ефективна економіка. – 2015. – №3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_3
18. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник. Київ. 2007. – 1072 с.
19. Згурська, О. М. Диверсифікація як метод підвищення економічної ефективності підприємства. Інвестиції: практика та досвід, (13) – 2018. – С.16-21.
20. Ільченко Н.Б. Логістичні стратегії у торгівлі: монографія. Київ: КНТЕУ. 2016. – 432 с.
21. Кавун, О. О. Диверсифікація діяльності підприємницьких мереж у торгівлі: сутність, форми, мотиви та ризики здійснення. Проблеми економіки, (2) – 2014. – С. 243-248.
22. Красноручський О. О. Управління формуванням і використанням виробничих резервів підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств. Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2017. – № 1. – С. 11- 14.
23. Крикавський Є.В. Логістичні системи: навч. посіб. / Є.В. Крикавський, Н.В. Чернописька; Львів: Вид-во НУ «Львів. політехніка» 2009. – 264 с.
24. Кобернюк С. О. Розвиток аграрного маркетингу в Україні. Економіка та держава. – 2019. – № 5. – С. 45–48.
25. Кошова Л. М., Вальковська А. П. Маркетингове диверсифікування при ековиробництві: логістичний аспект. Баран РЯ. 2021. – С.13-18.

- 26.Кравченко В.О. Основи менеджменту: навчальний посібник. О: Атлант, 2012. – 211 с.
- 27.Корінько М.Д. Диверсифікація як стратегія розвитку. Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 5. – С. 12-17.
- 28.Логістика: теорія та практика: навч. посіб. / В. Кислий [та ін.]; МОН УкраїниУ, Сумський держ. ун-т. К.: Центр учбової літератури, 2010. – 359 с.
- 29.Лепейко Т.І., Миронова О.М. Менеджмент: навч. посібник. Х.: ХНЕУ, 2010. – 204 с.
- 30.Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті : навч. посіб. / за ред. О. В. Сметанко. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. – 456 с.
- 31.Менеджмент: навч. посіб. / За заг. ред. М.І. Белявцева та В.Н. Воробйова. - К.: ЦНЛ, 2010. – 407 с.
- 32.Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами та витратами : навч. посіб. Київ, 2009. – 320 с.
- 33.Мазаракі А.А., Мошек Г.Є., Гомба Л.А. Менеджмент: теорія та практика: навч. посібник. К.: Атіка, 2007. – 564 с.
- 34.Макогон В.В. Підходи до оцінки впливу ефективності управління сільськогосподарським підприємством на формування його конкурентних переваг на зерновому ринку. Агросвіт. – 2017. – № 6. – С. 8-12.
- 35.Минів Р. М. Сучасні концепції управління ефективністю діяльності сільськогосподарських підприємств. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Серія : Економічні науки. – 2016. Т. 18, – № 2. – С. 96-101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/smlnues_2016_18_2_21
- 36.Окландер М. А. Логістика : підручник. К. : Центр учбової літератури, 2008. – 346 с.
- 37.Осовська Г.В. Основи менеджменту: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: «Кондор», 2009. – 556 с.
- 38.Панін А. С.; Бояринова К. О. Економічна диверсифікація як основа розвитку підприємства. Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та

- перспективи, 2021. – С. 100-101.
39. Пономаренко В.С., Таньков К.М., Лепейко Т.І. Логістичний менеджмент: підручник. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2010. – 482 с.
40. Пономарьова Ю. В. Логістика : навч. посіб. / Ю. В. Пономарьова. – [2-ге вид.]. К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
41. Регіональне управління: підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К.: НАДУ, 2014. – 512 с
42. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
43. Ткаченко С., Дубохвост О., Приступа А. Управління диверсифікацією бізнесу в умовах нестабільної економіки. Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації: Матеріали 11-ї Всеукраїнської наук.- практич. конф. Дніпро, 8-9.11.2023: тези доповідей. Дніпро: Поліграфічний відділ ДДАЕУ, – 2023. – С. 62-63.
44. Ульянченко О.В. Зарубіжний досвід розвитку менеджменту як інструменту управління підприємствами. Економіка та держава. – 2017. – № 1. – С. 27-30.
45. Управління інноваційним розвитком підприємства : монографія / за заг. ред. В. Я. Брич. Тернопіл. нац. екон. ун-т. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. – 215 с.
46. Уманців Ю.М., Косик В.І., Міняйло О.І. Механізм економічної політики: Навчальний посібник. Ів.-Фр.: Місто НВ, 2010. – 436 с.
47. Шоробура І. М. Менеджмент : навч. посіб. Хмельницький, 2014. 457 с.
48. Цогла О.О. Формування конкурентних переваг підприємства шляхом диверсифікації його діяльності. Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 4. – С.109-115.
49. Чернобай Л. М., Мушеник І. М. Диверсифікація як інструмент забезпечення комплексного розвитку сільських територій. Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка. Вип.1 (46) – 2025. С. 200-205.

https://journals.pdu.khmelnitskiy.ua/index.php/podilian_bulletin/article/view/4

50. Batkovskiy, A. M., Kravchuk, P. V., & Khrustalev, E. I. (2021). Optimization of diversification management production at the enterprises of the defense-industrial complex. *RUDN Journal of Economics*, 29(1), 137-149.
51. Vlasov, Y. V., & Chursin, A. A. (2016). Management of diversification system in aerospace industry. *Ekonomika Regiona= Economy of Regions*, (4), 1205-1217.
52. Nikitchenko, S. (2023). Theoretical approaches to the diversification of the business subject's activities. *The Institute of Accounting, Control and Analysis in the Globalization Circumstances*, (3-4), 27-35.
53. Hrabovenko, O., & Hrebeshkova, O. (2020). Conceptual model of economic management by diversification of the enterprise's activities. *European Journal of Economic and Management*, 6(3), 74-81.
54. Zghurska, O., Somkina, T., Dymenko, R., & Kapelyushna, T. (2019). Diversification strategy of entrepreneurial activity in conditions of european integration. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 9(1), 4809-4815.
55. Hrosul, V., Kovalenko, S., Saienko, V., Skomorovskyi, A., Kalienik, K., & Balatska, N. (2021). Research of logical contradictions in the conditions of cluster management of the enterprise. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, 24(1), 1-4.
56. Batkovskiy, A. M., Kravchuk, P. V., & Khrustalev, E. I. (2021). Optimization of diversification management production at the enterprises of the defense-industrial complex. *RUDN Journal of Economics*, 29(1), 137-149.
57. Raximov, D. (2021, December). Determined criteria for diversification in industrial enterprises. In *International Scientific and Current Research Conferences* (pp. 60-64).
58. Zghurska, O., Melnichuk, L., Larina, Y., Somkina, T., Remez, U., Lutsii, K., ... & Shaporenko, O. (2022). Multifactorial forecast modeling of agro-industrial enterprises'profitability in the process of implementing diversification STRATEGIES. *Journal of Hygienic Engineering & Design*, 41.

59. Rakhimov, D. (2022). Directions of diversification of innovation systems in the industry. *Journal of Integrated Education and Research*, 1(1), 88-96.
60. Nikitchenko, S. (2023). Theoretical approaches to the diversification of the business subject's activities. *The Institute of Accounting, Control and Analysis in the Globalization Circumstances*, (3-4), 27-35.